

BS/149/2012

**WYJAZDY ZAROBKOWE
ZA GRANICĘ**



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Systematycznie badamy migracje zarobkowe Polaków za granicę. Interesują nas wszystkie osoby, które miały doświadczenia pracy poza Polską, także te, które ze względu na krótki okres zatrudnienia nie zostały ujęte w oficjalnych statystykach krajów przyjmujących. W naszym badaniu¹ jedynie w bardzo ograniczonym stopniu uwzględniamy Polaków obecnie pracujących za granicą. Mimo to wyniki badania pozwalają na pokazanie, kto wyjeżdża do pracy za granicę, jakie są najpopularniejsze kierunki migracji zarobkowych oraz jak duże jest obecnie zainteresowanie zatrudnieniem poza Polską.

PRACUJĄCY ZA GRANICĄ W CIĄGU OSTATNICH 10 LAT

Jak wynika z uzyskanych deklaracji, w ciągu ostatnich dziesięciu lat co dziesiąty dorosły Polak pracował za granicą. Co setny (1%) deklaruje, że obecnie jest zatrudniony poza krajem – są to osoby, które mieszkają w Polsce i dojeżdżają do pracy za granicę lub mieszkają stale za granicą, ale przebywały w kraju w czasie realizacji badania. Odsetek osób deklarujących, że w ostatnich dziesięciu latach pracowały za granicą, jest zbliżony do notowanego w ubiegłych latach.

W badaniu z oczywistych względów nie zostały uwzględnione osoby, które obecnie mieszkają i pracują poza krajem.

Tabela 1

Czy w ostatnich dziesięciu latach pracował(a) Pan(i) za granicą lub być może pracuje tam Pan(i) obecnie?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	I 2007	IX–XI 2007	X 2008	X 2009	X 2010	X 2011	X 2012
	w procentach						
Tak, obecnie pracuję za granicą	10	1	1	1	1	1	1
Tak, pracowałam(a)m za granicą w przeszłości		9	9	11	10	11	10
Nie	90	90	90	88	89	88	89

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (269) przeprowadzono w dniach 4 – 10 października 2012 roku na liczącej 1007 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Zdecydowana większość spośród tych, którzy w ciągu ostatniej dekady podejmowali pracę za granicą, pracowała poza krajem w okresie, kiedy Polska była już członkiem Unii Europejskiej, przy czym 72% wyjechało za granicę już po akcesji, a co dziesiąty – jeszcze przed 1 maja 2004 roku, ale kontynuował pracę po przystąpieniu Polski do UE. Więcej niż co szósty deklarujący, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat był zatrudniony za granicą, wrócił do kraju jeszcze przed akcesją (17%).

Tabela 2

Czy wyjechał(a) Pan(i) do pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, tzn. po 1 maja 2004 roku, czy też jeszcze przed wejściem naszego kraju do tej organizacji?	Odpowiedzi osób, które w ostatnich dziesięciu latach pracowały za granicą				
	X 2008 N=111	X 2009 N=130	X 2010 N=111	X 2011 N=131	X 2012 N=114
	w procentach				
Wyjechał(a)m do pracy po wejściu Polski do UE	52	50	64	66	72
Wyjechał(a)m do pracy przed wejściem Polski do UE, ale pracowałem(a)m za granicą jeszcze po wejściu naszego kraju do tej organizacji	19	20	17	22	10
Wyjechał(a)m do pracy i pracowałem(a)m za granicą jeszcze przed wejściem Polski do UE	28	30	20	12	17
Trudno powiedzieć	1	0	0	1	1

Biorąc pod uwagę to, że 1% badanej próby odpowiada mniej więcej 300 tys. osób w całej dorosłej populacji Polski, można szacować, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat pracowało za granicą około 3 mln. 300 tys. obywateli naszego kraju (nie licząc tych, którzy z powodu pracy za granicą byli nieobecni w gospodarstwie domowym podczas badania i nie mogli wziąć w nim udziału). Liczba osób, które już po akcesji wyjechały do pracy za granicę, sięga niemal 2 mln. 400 tys.

Głównym czynnikiem determinującym migracje zarobkowe jest wiek². Wyjazdy do pracy za granicę to domena ludzi młodych – w ostatnich dziesięciu latach poza Polską pracował co czwarty badany w wieku od 25 do 34 lat. W pozostałych kategoriach wiekowych odsetek osób pracujących w ostatniej dekadzie za granicą nie przekracza 12%. Najbardziej stosunkowo niedawne doświadczenia migracyjne mają ludzie starsi.

W drugiej kolejności podejmowanie pracy za granicą zależy od płci. W ostatnim okresie zatrudnienie poza krajem znalazło ponad dwukrotnie więcej mężczyzn (16%) niż kobiet (7%). Najbardziej aktywną grupą byli mężczyźni w wieku od 25 do 34 lat – w ostatnich dziesięciu latach niemal dwie piąte z nich (38%) przynajmniej przez krótki czas pracowało za granicą.

² Wykorzystano moduł do analizy wielozmiennowej *IBM SPSS Decision Trees*.

Tegoroczne badanie potwierdza tendencje obserwowane już w ostatnich dwóch latach. Doświadczenie pracy za granicą upowszechniło się – zatrudnienie poza Polską w ostatniej dekadzie praktycznie równie często deklarują osoby z wykształceniem wyższym (13%), średnim (14%) i zasadniczym zawodowym (13%). Bariera ograniczającą wyjazdy do pracy za granicą jest wykształcenie podstawowe: w tej grupie odsetek pracujących poza krajem wynosi zaledwie 3%.

Niewielki odsetek pracujących za granicą wśród najslabiej wykształconych można uzasadniać proporcjonalnie największym udziałem najstarszych respondentów wśród osób z wykształceniem podstawowym. Nie jest to jednak jedyne wytłumaczenie. Okazuje się bowiem, że także wśród ankietowanych do 44 roku życia, najliczniej w ostatnich latach podejmujących pracę poza krajem, niskie wykształcenie nie sprzyja wyjazdom zarobkowym za granicę. W tej grupie wiekowej pracowało za granicą w ostatnim dziesięcioleciu lub pracuje tam obecnie 10% badanych z wykształceniem podstawowym. W pozostałych kategoriach wyróżnionych ze względu na wykształcenie odsetek ten jest istotnie wyższy – waha się od 17% do 22%.

Tabela 3

ODPOWIEDZI OSÓB DO 44 ROKU ŻYCIA			
Wykształcenie	Czy w ostatnich dziesięciu latach pracował(a) Pan(i) za granicą lub być może pracuje tam Pan(i) obecnie?		
	Tak, pracowałem(a)m za granicą w przeszłości	Tak, obecnie pracuję za granicą	Nie
	w procentach		
Podstawowe	10	0	90
Zasadnicze zawodowe	17	5	78
Średnie	17	1	82
Wyższe	17	0	83

W grupach społeczno-zawodowych doświadczenie pracy za granicą w ostatniej dekadzie najczęściej mają robotnicy wykwalifikowani (26%) oraz pracownicy usług (22%). Do grup, w których odsetek osób pracujących w ostatnich latach za granicą jest najwyższy, należą bezrobotni (26%). Prowadzi to do oczywistego wniosku, że wyjazdy zarobkowe poza Polskę wiążą się z trudnościami w znalezieniu zatrudnienia w kraju, ale może również wskazywać, że doświadczenie pracy za granicą niekoniecznie pomaga w znalezieniu zatrudnienia w kraju.

Najpopularniejszym celem wyjazdów zarobkowych Polaków są Niemcy. Zatrudnienie znalazła tam więcej niż jedna trzecia respondentów, którzy w ostatniej dekadzie pracowali

(lub pracują obecnie) za granicą (36%). Drugim najważniejszym kierunkiem migracji zarobkowych Polaków jest Wielka Brytania, gdzie w ostatnim dziesięcioleciu pracowała więcej niż co piąta osoba zarobkująca za granicą (21%). W ostatniej dekadzie stosunkowo dużo osób podejmowało pracę w Holandii (12%), Norwegii (8%), Stanach Zjednoczonych (8%), we Włoszech (7%), a także we Francji (6%).

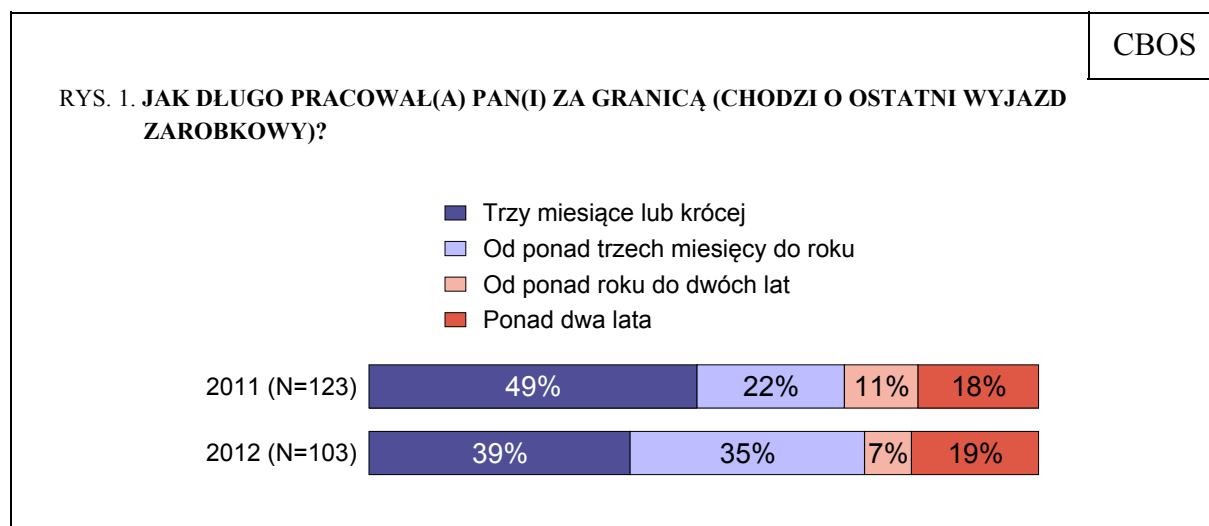
Dane o kierunkach migracji zarobkowych Polaków odnoszą się w głównej mierze do pracujących za granicą w przeszłości i nie dotyczą ogromnej większości osób obecnie zatrudnionych poza krajem. Niemniej jednak zmiany w deklaracjach dotyczących miejsca pracy pokazują, jak zmieniają się destynacje migracyjne Polaków. Co ciekawe, zatrudnienie u naszego zachodniego sąsiada zadeklarowało mniej osób niż w latach ubiegłych, kiedy dostęp polskich pracowników do niemieckiego rynku pracy był trudniejszy niż obecnie (do maja 2011 roku). Może to wskazywać na malejącą atrakcyjność podejmowania pracy sezonowej w tym kraju. Zwraca również uwagę fakt, że w tym roku szczególnie dużo osób zadeklarowało pracę w innych państwach niż Niemcy i Wielka Brytania.

Tabela 4

W którym kraju lub w których krajach Pan(i) pracował(a) lub pracuje?	Odpowiedzi osób, które pracują lub w ostatnich 10 latach pracowały za granicą (według terminów badań)					
	IX–XI 2007	X 2008	X 2009	X 2010	X 2011	X 2012
	w procentach					
Niemcy	46	48	44	39	43	36
Wielka Brytania	15	18	16	22	25	21
Holandia	8	7	8	9	13	12
Stany Zjednoczone	6	6	6	4	5	8
Norwegia	3	7	3	1	4	8
Włochy	8	10	8	11	8	7
Francja	5	0	8	3	5	6
Czechy	2	3	2	2	0	4
Irlandia	5	3	5	3	4	3
Grecja	2	2	2	1	2	3
Hiszpania	3	1	6	7	2	3
Belgia	4	2	2	3	2	2
Austria	4	3	5	2	1	2
Dania	2	1	2	1	1	2
Szwajcaria	1	2	2	0	1	2
Słowacja	0	1	0	1	1	1
Kanada	1	0	0	0	1	0
Węgry	1	1	0	3	0	1
Finlandia	1	1	0	1	0	1
Portugalia	0	0	1	0	0	0
Inne państwo	8	7	8	11	6	8

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić więcej niż jeden kraj, w którym pracowali

Blisko dwie piąte tych, którzy deklarują, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat podejmowali pracę zarobkową za granicą i powrócili już do kraju, podczas ostatniego wyjazdu pracowało poza Polską trzy miesiące lub krócej (39%). W tej kategorii prawdopodobnie wiele jest osób nieujętych w oficjalnych statystykach dotyczących liczby Polaków podejmujących pracę za granicą. Niewiele mniej pracujących za granicą (35%) było tam zatrudnionych od ponad trzech miesięcy do roku. Na dłużej niż rok wyjechało do pracy ogółem 26% badanych z omawianej grupy. W porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszył się odsetek osób powracających z wyjazdów krótkoterminowych (trwających 3 miesiące lub krócej), natomiast wzrósł odsetek tych, które powracają z wyjazdów trwających od ponad 3 miesięcy do roku.



Analizy dotyczące długości okresu pracy za granicą w krajach będących głównym celem migracji zarobkowych Polaków, a więc w Niemczech i Wielkiej Brytanii, wskazują, że wyjazdy zarobkowe do Niemiec często mają charakter krótkookresowy i trwają mniej niż trzy miesiące. (Pomijając dość liczną grupę osób mieszkających w Polsce, ale pracujących w Niemczech.) Migracje zarobkowe do Wielkiej Brytanii trwają z reguły dłużej.

Tabela 5

Jak długo pracował(a) Pan(i) za granicą (chodzi o ostatni wyjazd zarobkowy)?	Odpowiedzi osób deklarujących, że w ciągu ostatnich 10 lat pracowały:	
	w Niemczech (N=31)	w Wielkiej Brytanii (N=24)
	w procentach	
Trzy miesiące lub krócej	52	13
Od ponad trzech miesięcy do roku	39	50
Od ponad roku do dwóch lat	0	12
Ponad dwa lata	10	25

OBECNIE PRACUJĄCY ZA GRANICĄ

Informacje o osobistych doświadczeniach Polaków związanych z pracą poza krajem uzupełniają dane dotyczące odsetka gospodarstw domowych, z których ktoś z domowników wyjechał do pracy za granicę. Jak wynika z deklaracji, takie gospodarstwa stanowią obecnie 6% ogółu. W porównaniu z rokiem ubiegłym ich odsetek zmalał o 3 punkty. Może to oznaczać, że w ciągu ostatniego roku wzrosła liczba osób, które zdecydowały się na powrót do kraju.

Tabela 6

Czy za granicą pracuje ktoś inny z Pana(i) gospodarstwa domowego?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IX–XI 2007	X 2008	X 2009	X 2010	X 2011	X 2012
	w procentach					
Tak	7	7	10	9	9	6
Nie	93	93	90	91	91	94

W Polsce jest ponad 14 milionów gospodarstw domowych. Gdyby przyjąć, że z jednego gospodarstwa domowego wyjechała tylko jedna osoba, to można szacować, że w momencie przeprowadzania badania pracowało za granicą 850 tys. Polaków. W rzeczywistości jednak ich liczba jest znacznie większa, ponieważ szacunek ten oparty jest na założeniu, że z jednego gospodarstwa domowego wyjechała jedna osoba, a ponadto nie uwzględnia on tych gospodarstw, z których wszyscy członkowie wyemigrowali za pracą.

PLANY DOTYCZĄCE PRACY ZA GRANICĄ

Zainteresowanie zatrudnieniem za granicą wyraża jedna piąta dorosłych Polaków. Połowa z nich (co stanowi 11% ogółu badanych) podjęła już lub zamierza podjąć realne starania o uzyskanie takiej pracy. Pozostali deklarują, że byliby nią zainteresowani, gdyby dostali propozycję zatrudnienia, ale sami nie zamierzają o to zabiegać. W ciągu ostatniego roku zainteresowanie pracą za granicą wzrosło.

Tabela 7

Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IX–XI 2007	X 2008	X 2009	X 2010	X 2011	X 2012
	w procentach					
Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą	2	2	2	2	2	3
Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą	8	5	5	6	7	8
Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	8	6	11	8	8	9
Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	76	85	81	82	82	77
Obecnie pracuję za granicą	1	1	1	1	1	1
Trudno powiedzieć	5	1	1	1	0	1

Rok temu odnotowaliśmy wyraźny wzrost zainteresowania zatrudnieniem poza krajem wśród ludzi młodych. Na podstawie tegorocznych danych można powiedzieć, że zainteresowanie najmłodszych respondentów pracą poza Polską nie słabnie i jest ono zdecydowanie częstsze niż wśród starszych. Jak wynika z deklaracji, ponad jedna trzecia osób w wieku od 18 do 24 roku życia (36%) zamierza w przyszłości starać się o zatrudnienie poza Polską lub już czyni takie starania, a dalsze 15% przyjęłoby lub rozważyłoby ofertę pracy za granicą, gdyby ją otrzymało. Wśród badanych mających od 25 do 34 lat zainteresowanie podjęciem pracy za granicą jest już zdecydowanie mniejsze niż w najmłodszej kategorii wiekowej. O zatrudnienie poza Polską ubiega się lub zamierza się ubiegać 19% respondentów w wieku 25–34 lata, a 14% jest otwartych na propozycje pracy za granicą.

Szczególnie duże zainteresowanie podjęciem pracy za granicą wyrażają uczniowie i studenci. Prawie dwie piąte z nich (38%) planuje w przyszłości podjęcie pracy poza Polską (albo już się o to stara), a 18% – przyjęłoby propozycję pracy za granicą, choć nie zamierza o to zabiegać.

Do osób bardziej niż przeciętnie zainteresowanych pracą za granicą należą bezrobotni: 27% z nich stara się o pracę poza krajem lub zamierza to zrobić, a dalsze 26% przyjęłoby propozycję pracy.

Czynnikiem sprzyjającym decyzji o zatrudnieniu za granicą są wcześniejsze doświadczenia związane z pracą poza krajem. Po raz kolejny już w naszych badaniach znajduje potwierdzenie konstatacja, że znaczna część osób planujących wyjazd z kraju w celach zarobkowych już pracowała poza Polską.

Tabela 8

Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?	Czy w ostatnich dziesięciu latach pracował(a) Pan(i) za granicą?*	
	Tak	Nie
	w procentach	
Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą / zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą	32	68
Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	23	77
Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	6	94
Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem	0	100

* Pominięto osoby deklarujące, że obecnie pracują za granicą

★

★

★

Co dziesiąty dorosły Polak deklaruje, że w ostatniej dekadzie pracował zarobkowo za granicą. Migracje zarobkowe były w ostatnich latach, szczególnie po wejściu Polski do UE, na tyle częste, że można powiedzieć, iż dla młodych ludzi (mających dziś od 25 do 34 lat) praca za granicą stała się doświadczeniem pokoleniowym. Wyjazdy zarobkowe za granicę nie tracą na atrakcyjności wśród ludzi młodych. Ponad jedna trzecia respondentów w wieku od 18 do 24 lat deklaruje, że zamierza się starać o zatrudnienie za granicą lub już czyni takie starania. Od sytuacji ekonomicznej w Polsce, a także w innych krajach, przede wszystkim tych, które należą do Unii Europejskiej, będzie zależało, w jakim stopniu plany te zostaną zrealizowane. Dane dotyczące odsetka gospodarstw domowych, z których ktoś pracuje obecnie za granicą, mogą wskazywać, że w ostatnim roku przybyło osób, które zdecydowały się na powrót do kraju.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1

		Czy w ostatnich 10 latach pracował(a) Pan(i) za granicą lub być może pracuje tam Pan(i) obecnie?			Liczba osób
		Tak, pracował(a)m za granicą w przeszłości	Tak, obecnie pracuję za granicą	Nie	
		%	%	%	
Ogółem		10	1	89	1004
Płeć	Mężczyźni	14	2	84	477
	Kobiety	7	0	93	526
Wiek	18-24 lata	10	1	89	126
	25-34	25	1	74	205
	35-44	10	2	88	144
	45-54	8	3	88	166
	55-64	4		96	206
	65 lat i więcej	1		99	157
Miejsce zamieszkania	Wieś	10	1	90	380
	Miasto do 20 tys.	16	2	81	152
	20-100 tys.	6	1	93	194
	101-500 tys.	10	3	87	171
	501 tys. i więcej mieszk.	10		90	106
Wykształcenie	Podstawowe	3		97	195
	Zasadnicze zawodowe	10	3	87	261
	Średnie	13	1	86	353
	Wyższe	13		87	195
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13		87	93
	Średni personel, technicy	21		79	42
	Pracownicy adm.-biurowi	2		98	74
	Pracownicy usług	19	3	79	57
	Robotnicy wykwalifikowani	18	8	74	108
	Robotnicy niewykwalifik.	11		89	51
	Rolnicy	5		95	63
	Pracujący na własny rach.	7		93	41
Bierni zawodowo	Renciści	2		98	60
	Emeryci	3		97	232
	Uczniowie i studenci	8		92	57
	Bezrobotni	26		74	56
	Gospodynie domowe i inni	15	2	83	69
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	7		93	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20		80	84
	sekt. pryw. poza rolnict.	15	4	81	245
	prywatnym gosp. rolnym	3		97	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	9		91	141
	501-750	7	1	92	122
	751-1000	14	3	83	155
	1001-1500	6	1	93	173
	Powyżej 1500 zł	11	1	88	195
Ocena własnych war. mater.	Złe	11		89	163
	Średnie	10	1	89	472
	Dobre	10	2	88	369
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7		93	56
	Raz w tygodniu	8	1	91	456
	1-2 razy w miesiącu	9		91	135
	Kilka razy w roku	10	2	88	241
	W ogóle nie uczestniczy	22	1	77	115
Poglądy polityczne	Lewica	11	1	88	181
	Centrum	13	1	87	334
	Prawica	10	2	88	263
	Trudno powiedzieć	7	1	92	226

Tabela 2

		Czy za granicą pracuje ktoś inny z Pana(i) gospodarstwa domowego?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		6	94	1006
Płeć	Mężczyźni	4	96	479
	Kobiety	8	92	528
Wiek	18-24 lata	8	92	126
	25-34	5	95	207
	35-44	7	93	144
	45-54	7	93	167
	55-64	6	94	206
	65 lat i więcej	3	97	157
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	92	381
	Miasto do 20 tys.	5	95	153
	20-100 tys.	5	95	194
	101-500 tys.	4	96	172
	501 tys. i więcej mieszk.	4	96	106
Wykształcenie	Podstawowe	3	97	196
	Zasadnicze zawodowe	8	92	262
	Średnie	8	92	353
	Wyższe	3	97	195
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	6	94	93
	Średni personel, technicy	2	98	42
	Pracownicy adm.-biurowi	5	95	74
	Pracownicy usług	8	92	57
	Robotnicy wykwalifikowani	6	94	110
	Robotnicy niewykwalifik.	5	95	51
	Rolnicy	10	90	63
	Pracujący na własny rach.	4	96	41
Bierni zawodowo	Renciści	4	96	60
	Emeryci	4	96	231
	Uczniowie i studenci	8	92	57
	Bezrobotni	5	95	56
	Gospodynie domowe i inni	14	86	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3	97	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	8	92	84
	sekt. pryw. poza rolnict.	5	95	245
	prywatnym gosp. rolnym	12	88	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	12	88	142
	501-750	7	93	122
	751-1000	6	94	155
	1001-1500	5	95	173
	Powyżej 1500 zł	2	98	195
Ocena własnych war. mater.	Złe	5	95	163
	Średnie	7	93	474
	Dobre	5	95	369
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	99	56
	Raz w tygodniu	6	94	457
	1-2 razy w miesiącu	7	93	135
	Kilka razy w roku	7	93	243
	W ogóle nie uczestniczy	5	95	115
Poglądy polityczne	Lewica	5	95	183
	Centrum	7	93	334
	Prawica	3	97	263
	Trudno powiedzieć	9	91	227

Tabela 3

		Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?						Liczba osób
		Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą	Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą	Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	Obecnie pracuję za granicą	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		3	8	9	77	1	1	1006
Płeć	Mężczyźni	4	10	14	68	2	1	479
	Kobiety	2	6	5	85	0	1	528
Wiek	18-24 lata	6	30	15	45	1	3	126
	25-34	8	11	14	64	1	2	207
	35-44	4	8	12	73	2	1	144
	45-54	2	4	13	79	3	1	167
	55-64	1	2	2	95	1	0	206
	65 lat i więcej			0	99	1		157
Miejsce zamieszkania	Wieś	3	10	10	75	1	1	382
	Miasto do 20 tys.	5	8	7	75	4	1	153
	20-100 tys.	2	8	7	82	1	1	194
	101-500 tys.	4	8	10	77	2		172
	501 tys. i więcej mieszk.	2	4	11	80		2	106
Wykształcenie	Podstawowe	2	9	4	84	1	0	196
	Zasadnicze zawodowe	3	6	10	76	4	2	262
	Średnie	3	10	10	74	1	1	353
	Wyższe	4	6	12	77		0	195
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	8	7	83		1	93
	Średni personel, technicy	3	4	17	76			42
	Pracownicy adm.-biurowi		1	17	80	1	1	74
	Pracownicy usług	3	18	8	68	3		57
	Robotnicy wykwalifikowani	6	16	13	55	7	3	110
	Robotnicy niewykwalifik.	3	14	12	68		3	51
	Rolnicy	5	7	5	84			63
	Pracujący na własny rach.			14	86			41
Bierni zawodowo	Renciści			2	98			60
	Emeryci	0	1	0	98	1		232
	Uczniowie i studenci		38	18	41		3	57
	Bezrobotni	16	11	26	45	1	1	56
	Gospodynie domowe i inni	8	6	8	72	2	4	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	3	10	85	0	1	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	5	15	12	66		3	84
	sekt. pryw. poza rolnict.	3	11	15	66	4	1	245
	prywatnym gosp. rolnym	5	3	6	86			56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	7	17	9	66		1	142
	501-750	2	10	15	73	1		122
	751-1000	4	8	6	77	4	1	155
	1001-1500	2	8	7	82	1		173
	Powyżej 1500 zł	4	3	9	83	1	0	195
Ocena własnych war. mater.	Złe	5	10	8	77	1		163
	Średnie	2	8	9	79	1	1	474
	Dobre	4	8	10	74	2	1	369
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	2	5	92			56
	Raz w tygodniu	2	7	9	80	1	1	458
	1-2 razy w miesiącu		9	14	75	1	1	135
	Kilka razy w roku	6	10	7	72	2	3	243
	W ogóle nie uczestniczy	6	9	12	71	1		115
Poglądy polityczne	Lewica	6	9	8	75	1	1	184
	Centrum	4	9	12	74	1	1	334
	Prawica	1	8	7	81	2	1	263
	Trudno powiedzieć	3	7	9	78	2	1	226